

Stockholm den 15 maj 2018

Till

Socialdepartementet
103 30 Stockholm

Diarienummer: S2018/00682/FST

Attentions remissvar över betänkandet ” Ett fönster av möjligheter – ett stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende” SOU 2017:112

Riksförbundet Attention är en intresseorganisation för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och deras familjer. Vi företräder personer med egna funktionsnedsättningar, anhöriga och personal som möter våra grupper inom t.ex. skola, vård, socialtjänst, arbetsförmedling och försäkringskassa. Bland våra medlemmar finns personer med ADHD, ASD/Aspergers syndrom, Tourettes syndrom, språkstörning samt personer med nedsatt förmåga att läsa, skriva och räkna. I dag har Attention drygt 16 000 medlemmar i närmare 60 lokalföreningar i landet.

Riksförbundet Attention anser att utredningen tagit sig an en mycket viktig och angelägen fråga. Av resursskäl har vi tyvärr inte haft möjlighet att ta del av eller ge våra synpunkter på förslagen i betänkandet. Däremot vill vi nedan lyfta fram erfarenheter och rapporter som är viktiga att beakta i det fortsatta arbetet med betänkandet och förslag, däribland Länsstyrelsernas kartläggning ”Kartläggning av skyddat boende för särskilt utsatta personer” som visar att det fortfarande är mycket svårt för socialtjänsten att ordna en plats i skyddat boende för personer med särskilda behov, även när det finns lediga platser. I flera fall avbryts dessutom vistelsen i förtid av boendeanordnaren eller av den våldsutsatta personen själv.

Attention besvarade 2014 remissen SOU 2014:49 ”Våld i nära relationer – en folkhälsofråga förslag för ett effektivare arbete, där man också tittade på skyddat boende.”¹

Våldsutsatta kvinnor med psykiska funktionsnedsättningar är en särskilt utsatt grupp

I Länsstyrelsernas rapport ”Kartläggning av skyddat boende för särskilt utsatta personer”², framgår att det varit vanligt att de intervjuade kommunrepresentanterna har beskrivit en hög

¹ <http://attention.se/2014/10/remissvar-pa-betankandet-vald-nara-relationer-en-folkhalsofraga-forslag-ett-effektivare-arbete-sou-201449/>

² Kartläggning av skyddat boende för särskilt utsatta personer, Länsstyrelserna, 2016. som syftar till att identifiera hindren för att tillgodose våldsutsatta kvinnor och barn inom särskilt utsatta gruppers behov i

förekomst av våldsutsatta med neuropsykiatriska diagnoser, stort vårdbehov och missbruk.³ När det gäller förekomsten av olika kombinationer av behov tycks framförallt missbruksproblem och neuropsykiatriska problem, vara en vanligt förekommande sammansättning av behov enligt respondenterna i kartläggningen.

Av kartläggningen framgår vidare att nästan åttio procent av de intervjuade kommunrepresentanterna säger att de inte kan, eller bara delvis kan, möta behoven hos särskilt utsatta personer.⁴ Det framgår också att vissa grupper anses svårare att hjälpa än andra. Förekomst av missbruk, psykisk sjukdom och/eller fysisk funktionsnedsättning beskrivs i en majoritet av alla intervjuer med kommunanställda som särskilt svåra behov att tillgodose. Nästan samtliga av alla intervjuade kommunanställda tar upp att det är utmanande att hjälpa kvinnor i aktivt missbruk på ett tillfredställande sätt.

Det framgår också att vistelser i skyddat boende för särskilt utsatta ibland måste avbrytas, till exempel för att våldsutsatta inte har följt olika förhållningsregler i boendet. Särskilda behov kan också visa sig först i boendet vilket kan ge upphov till utmaningar. Ett citat från en föreståndare vid ett skyddat boende som lyfts fram i rapporten säger: ”90 procent av gångerna får vi reda på neuropsykiatriska diagnoser först efter att placeringen är gjord. Eventuellt berättar inte socialsekreterarna allt för oss så att vi inte ska säga nej”⁵

Det är ett problem att många kvinnojourer inte tar emot kvinnor med missbruk och/eller psykisk ohälsa. Det innebär att några av de mest utsatta grupperna lämnas utan skydd. Gällande samsjuklighet är det relevant att känna till att i studier uppskattas att ungefär var fjärde patient med diagnostiserat substansmissbruk uppfyllde diagnoskriterierna för ADHD.⁶ Funktionsnedsättningen innebär för många en ökad utsatthet eftersom den bland annat kan innebära sämre impulskontroll och svårigheter att se konsekvenserna av sitt handlande. Både barn och vuxna som lever med NPF har också ofta svårt att ta till sig information och även att efterfråga/tillgodogöra sig stöd.

Enligt rapporten efterfrågas en höjning av boendenas allmänkompetens genom regelbundna utbildningar för att bättre kunna hantera till exempel fysiska, kognitiva samt neuropsykiatriska diagnoser. Utbildningsinsatser för andra verksamheter som ibland tillfälligt fungerar som boende för särskilt utsatta personer, till exempel äldreboende och LSS-boende efterfrågas också.⁷ Attention anser att det är viktigt att sådan kompetensutveckling genomförs. Det gäller också utbildning hos personal för att se våldsutsatthet som våldsutsatthet även hos personer med missbruksproblematik. Det är viktigt att verksamheterna vet hur personer med psykisk ohälsa och/eller NPF kan få ett adekvat skydd. Både för den våldsutsatta personen och för eventuella barn. Att en våldsutsatt förälder med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning får bra stöd och ett bra skyddat boende är viktigt också för barnets mående och möjligheter till positiv utveckling.

Även MFD:s rapport ”Mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning”⁸ är relevant att lyfta. I den görs bedömningen att Socialstyrelsen bör utveckla uppföljningen av tillgängligheten i skyddade boenden för att ge en mer heltäckande bild av tillgänglighet utöver den fysiska tillgängligheten samt att Socialstyrelsens kvalitetsenkäter också bör täcka kommunernas och

förhållande till skyddat boende samt formulera vilka insatser som behövs för att säkerställa att de får det stöd och skydd de behöver och har rätt till.

³ Ibid s. 20

⁴ Ibid s. 23

⁵ Ibid s. 36

⁶ <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22209385>

⁷ Kartläggning av skyddat boende för särskilt utsatta personer, Länsstyrelserna, 2016 s. 39

⁸ Mäns våld mot kvinnor. Utvecklingsområden till den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, Myndigheten för delaktighet 2017.

utövarnas kompetens inom tillgänglighet och funktionshinderperspektiv. Att neuropsykiatriska funktionsnedsättningar beaktas i sådana uppdrag är mycket viktigt.

Det är också viktigt att regeringen särskilt beaktar neuropsykiatriska funktionsnedsättningar i uppdrag till Socialstyrelsen som handlar om kompetens- och stöd och informationsåtgärder för att utveckla stödet från kommunerna och de skyddade boendena.

NPF är ärftligt vilket betyder att barnen också kan ha NPF

Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är till största del ärftligt, vilket innebär att barnen kan ha samma svårigheter som föräldern eller föräldrarna. Information, bemötande och miljö behöver utformas inte bara för våldsutsatta föräldrar med NPF utan även med hänsyn till barnets eventuella funktionsnedsättningar. Också i samverkan med andra aktörer behöver kunskap om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar finnas för att förutsättningarna för barnet ska bli så bra som möjligt.

Ann-Kristin Sandberg
Förbundsordförande

Riksförbundet Attention – för barn, ungdomar och vuxna med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

Riksförbundet Attention är en intresseorganisation för personer med neuropsykiatriska funktionshinder (NPF) och deras familjer. Vi företräder personer med egna funktionsnedsättningar, anhöriga och personal som möter våra grupper inom t.ex. skola, vård, socialtjänst, arbetsförmedling och försäkringskassa. Bland våra medlemmar finns personer med ADHD, Aspergers syndrom/ASD, Tourettes syndrom, språkstörning samt personer med nedsatt förmåga att läsa, skriva och räkna.